

2019. október

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

15. Cimbora Kalácsa Tábor

2019. július 15-20., Zalán

16. CIMBORA KALÁKA PÁLYÁZAT

A találkozások sora és a közös munka idén is folytatódik, 2020-ban figyeld a Cimborát, mert meghirdetjük a 16. Cimborá Kaláka Pályázatot. Háromtagú csapatokban és egyénileg is pályázhattok, a fődíj részvétel a nyári táborban.

További fotók a 15. oldalon

Küldj egy szelfit

kedvenc olvasmányoddal!

Várjuk kedvenc olvasmányoddal készült szelfidet a Cimborá Facebook-oldalán!

Cimborá - Kíváncsi diákok lapja

Ha még nem tetted, **kedveld az oldalt,** és **küldd el a fotódat!**

Cimborá

CIMBORA – 2019. október, XXIX. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

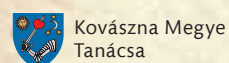
A Cimborá árát a Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500
BRD Sf. Gheorghe, Fundația Cimborá
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edó,
Jakab Villó Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

Borítótér, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Kovászna Megyei
Múvelődési Központ

NKA
Nemzeti Kulturális Alap

RMDSZ
KOMUNITÁS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A KOMUNITÁS ALAPÍTVÁNY

ROMÁN KÖZTARSASÁG
NEMZETI KULTURÁLIS
ALAPÍTVÁNY

Tartalom

Cimbirodalom

**Felnőttmentes előadás,
nem csak kamaszoknak**
Jakab Villó Hanga interjúja
Sipos Krisztina dramaturggal, a *Concord Floral*
című előadás dramaturgjával 4. oldal

Csak 1 vers
Lövétei László László rovata
Kemény István
A Leglassúbb Teve tánca 7. oldal

Erdélyi cigány mesevilág
Végh Balázs Béla rovata
Boros Olga
A fejetlen emberek 8. oldal

Külső-benső falak között 11. oldal

Cimbi olvasólámpája

Jakab Villó Hanga rovata
**Három, nemzetközi sikerű
ifjúsági regényről** 13. oldal

Cimborá Kaláka Tábor 15. oldal

Szín-tér

Vetró-Bodoni Barnabás rovata
Alkotásnyomozóban
A sepsiszentgyörgyi Művészeti
és Népiiskola vizuális művészet csoportjának
évszázadi kiállításáról 16. oldal

Barangoló

Kónya Éva rovata
Madarat tolláról, rókát bundájáról 18. oldal
A ravaszság ősi jelképe: a róka 19. oldal

Edóságok

Gergely Edó rovata
Koszorú tányérról a semmit 23. oldal

Otthon a természetben

Köllő Zsolt rovata
Medvelesen: ki kit figyel? 24. oldal

Ti írtátok

Könyvajánlók 28. oldal

Keresztrejtvény

Forrai Tibor rovata 30. oldal

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA rovata 31. oldal

BOROS OLGA

A fejetlen emberek

Vót egyszer egy nagyon gazdag királyfi. Ez a királyfi elvette a gróf jányát feleségül, lett két gyerek, egy fiú és egy jány. Nagyon boldogan éltek. Egy nap a király megindult vadászni 12 vadással. Amint az erdőben bolyongtak, a király eltévedt. Sokat kószált, mígnem egy országba ért.

Mikor beért a városba, nagyon éhes lett, kereste a hazavezető utat, de csak egy szőlőshöz ért. Mert nagyon íhes vót, odament a szőlőhöz, letört egy gerizdet. Hát azon nyomban megszólalt a csengő, mert csengő vót a szőlőtőkihez erősítve, megjelentek az örök, és rögtön megfogták. De a király úgy megijedt, de nem is attól, hogy elfogták, hanem az öröktől. Ugyanis az öröknek nem vót fejük, szemük, orruk, szájuk, a mejjükön vót mindenük,

metnek vele. De ha erre nem vagy hajlandó, a fejedet veszem!

Megijedt a király: „Mit tegyek?” De nem vót ideje gondolkodni, mert már vitték is a királylányhoz a szobájába. Hát a királylány is fejetlen vót. De nem a király ijedt meg, hanem a királylány, hisz látta, hogy az embernek feje van, és nem tudta rátenni a kezit, mert fílt. Ijedtiben felesett és meghalt. „Jaj, most a király elevenen temet el!” – gondolta, de erőt vett magán, és ment jelteni a fejetlen királynak:

– Na, te király, meghalt a jányod!

– Ha meghalt, mész te is vele elevenen a földbe! – felelte a király.

nagyon furcsák vótak. Ezek az örök elvezették őt az ő királyukhoz. Azon nyomban kidoboltatta, hogy jöjjenek az ország minden résziből, mert lakodalom lesz náluk.

A királyt a tömlöcbe záratta. Másnap felhozták onnét, és nagyon megijedt, mert látta, hogy minden ember fejetlen: „Istenem, hát milyen emberek ezek, hogy ezeknek nincs fejük?” – mondta magában, de szólt a király:

– Te most el kell vegyed feleségül a jányom, azért, hogy szaporodjon a nípem fejje! De hallgass ide, itt az a törvény, ha meghalsz, a feleséged veled temetik el, de élve. Ha a feleséged hal meg előbb, akkor téged te-

hozta is mindkét koporsót, előbb beletették a jányt, aztán beletették őt is, vele tettek két karéj kenyeret, egy findza vizet és egy gyufát. Akkor felvették a koporsókat, és hét napig vitték őket. Temetőjük a föld gyomra vót. Mikor megérkeztek, letették a koporsókat és eljöttek. Gondolta a király: „Hun vagyok én?” Felvette a koporsó fedelét, és gyufát gyújtott, hát látta, hogy a koporsók vasgerendákra vannak téve, és alatta víz folyik: „Istenem, mikor szabadulok ki innét, én a föld gyomrában vagyok, nem a temetőbe!” – keveredtek a gondolatai, míg egyszer csak zajt hallott. Hát egy hatalmas skorpió hordta a hóttokat, nagy

szeme úgy világított, hogy teljes világosság lett a föld mélyén. Ez az állat minden harmadik évben elvitt innét egy koporsót, most is úgy lett, elvitt most is egyet.

A király felesége már nyugtalan vót, hisz a király már rígen elment, hát megindult keresni az urát. Levágta hosszú haját, felöltözött férfiruhába, lóhátra ült s útnak eredt. Útközben megállt egy király udvaránál. Ott szípen fogadták, ugyanis a királynak vót egy jánya, aki rögtön szerelmes lett az álkirályfiba.

Másnap kivitte lovagolni a jányt, útjuk egy cigányson vezetett. Elöttük szaladt egy cigány fiú, hát az álkirályfi látta, hogy a szája tele van aranyfoggal: „Hisz ez a gyerek nem egyszerű gyerek!” – szólt is neki:

– Gyere csak ide, te gyerek!

– Én tudom, hogy hol van a te urad!

Erre a királyní nagyot nízett.

– A te urad itt és itt van eltemetve, elkísérlek oda!

A királyní megfüröszttötte, felöltöztette, a fiú keresztülfordult a fejin, és táltos ló lett belőle.

Megérkezett a fejetlen királynál, s az fogadta őket:

– Nem járt itt egy király?

– Nem bizony! – de a királyní nem hitte, elindult a föld gyomra felé.

Már közel jártak, mikor megszólalt a fiú:

– Légy óvatos, nagyon veszélyes hely ez! Egy nagy lépcső vezetett a föld gyomrába, ennek a lépcsőnek kilencszázkilencvenkilenc foka vót, mikor a kilencszázkilencvennyolcadikra írték, akkor a fiú keresztüllökte magát a fejin, és felnőtt ember lett belőle. Mentek az alagúton, nagy csend vót, a fiú elkezdett kiabálni:

– Uram királyom, élsz még?

– Itt vagyok a temető közepin! – felelte a király. – Aki meg akar menteni, vigyázzon, bele ne essen a vízbe, mert az szörnyethal.

De a fiú elindult a király felé, mikor megtalálta, a királynak már térdig érő haja és szakála vót. Nagyon megörvendtek egymásnak, ölelték-csókolták egymást:

– Jaj, Istenem, köszönöm neked! – így hálálkodott a királyní. – Mert aki Istenben hisz, az mindig jól jár, én csak ezt tudom mondani.

(Forrás: Végh Balázs Béla – Mezőfényi gyermekmondókák. Hiripi cigány népmesék. Hajdúböszörmény, 2010)

Tudtad?

archaikus: ősrégi

metafizika: az érzékfelettiről, a tapasztalatin túliról szóló tanítás

metamorfózis: átváltozás, átalakulás

Orpheusz: csodás hangú énekes a görög mitológiában, aki meghalt felesége, Eurüdiké után ment az alvilágba, és az alvilág urait is meghódította énekével

anakronizmus: nem korszerű, idejétmúlt jelenség, nézet, kor

Ég és alvilág között

Archaikus felfogásban a világ háromosztatú: az ember élettere a középső szint, míg a túlvilág helyszínei elképzelt térben vannak, az alsó és a felső szinten. A hiripi mesemondó, Boros Olga meséiben is a felső világ a mitikus állatok, a sárkányok birodalma, az alsó pedig a halottaké és a démonoké.

A *fejetlen emberek* című mesében a temető a föld gyomrában van. Az alvilág mint helyszín orpheuszi távlatokat kölcsönöz az eseményeknek; olyan átalakított és leegyszerűsített archaikus motívummal van dolgunk, amelyből hiányoznak a görög mitológiából ismert metafizikai elemek, helyüket átveszi a tapasztalati világunkhoz

közelebb álló gyakorlatiasság. A föld gyomrában történik meg a táltos cigány fiú csodálatos átváltozása: „Keresztüllökte magát a fejin, és felnőtt ember lett belőle.” Metamorfózisa jelképes értékű: leveti az e világi keresztény törvényeket, és a pogány eredetű föld alattiakat veszi fel, hogy érvényesülni tudjon a halottak birodalmában. A cigányok hite szerint a halottak lelke legalább hat hétig még átmeneti állapotban van élet és halál között, nem lép át teljesen a halottak birodalmába, kísértetként, múlóként bármikor visszatérhet. A koporsók alatt folydogáló víz pedig egyértelműen a görög mitológia alvilági feledés-folyóját, a Sztüxöt idézi. A hagyomány szerint ezen

„– De azért tetszett az emlék. Értem, hogy miért ez a kedvenced. Csak sajnos nem tudom a szót az egész érzésre, ami olyan erős volt ott a szobában.
– Szeretet – mondta az örökítő.
– Szeretet – ismételte Jonas. Ahogy az érzés, úgy maga a szó is új volt számára.”
(részlet Az emlékek órából)

A tökéletes város is azt mutatja meg, hogy ami látszólag a tökéletes társadalom kialakítását célozza, milyen könnyen rossz vágyára térhet, hogyha önös érdekek állnak mögötte, ha a látszólagos béke álnokságon alapszik.
„Sokkal kényelmesebb az olyan embereket hatalmadban tartani, akiknek nincs képzelőerejük. Nem tesznek fel kérdéseket, mindent elhisznek, amit mondanak nekik. Valójában úgy áll a helyzet, hogy az ember képzelőerő nélkül bizony nem sokat ér” – olvashatjuk a regényben azokról az emberekről, akiket, megfosztva a valóság sokszínűségétől, a várost vezető Archer fivérek irányítanak.
A regény azzal az indokkal került a 25 legjobb külföldi, magyar fordításban megjelent könyv közé, hogy az író a főszereplő kirekesztettségét, megbélyegzettségét Hibátlan városában „gondosan kiválasztott szimbólumok segítségével vezeti végig. A regényszöveg többféle olvasatot is kínál: pszichológiai, társadalomkritikai nézőpontjait vizsgálva épp olyan gazdagnak mutatkozik, mint a kalandokban, érzelmekben dús történetet »csak« élvezettel olvasni.”

DANIEL HÓRA Betolakodók

Fordította: Bán Zoltán András
Scolar Kiadó, 2018

„A környezetemben élők mind furcsán néztek rám, hogy egy 13 éves kislány új favoritja egy kőkemény, neonácizmusról szóló pszichodráma.”

„Amikor megláttak, azt kérdezték magukban: mit olvas ez a lány? Néhány ember nem hisz benne, hogy egy Betolakodók-szintű könyvet fel tudunk dolgozni.”

A két idézett gondolat 13 éves lányoktól származik, akik a *kidsnews.hu* – a *gondolkodó tizenévesek magazinja* szerkesztőiként írtak véleményt a *Betolakodókról*, amely egy kis, világvegi német faluban játszódik a 21. században.

Történelemóra

„A legsötétebb európai eszme, a náciizmus kísértete a mai napig visszajár földrészünkön” – írja *Rejtőzködő náciizmus* című tanulmányának bevezetőjében Guth Holda arról az ideológiáról, amely az I. és II. világháború között erősödött meg az Adolf Hitler vezette Németországban, és amelynek egyik legtragikusabb következménye a zsidó és roma holokauszt volt. A **náciizmus vagy nemzeti szocializmus** rasszizmuson, a német „faj” felsőbbrendűségének hitén alapul, de számos hasonló ideológia alapjául szolgált. Az 1922-től a második világháború végéig tartó olasz fasizmushoz hasonlóan a **náciizmus elveiben az elvakult nemzeti öntudat más nemzetek elleni gyűlölettel társul.**

A **neonácizmus** a náciizmus újraélesztésére törekvő mozgalmak gyűjtőneve: mivel a társadalmi megbélyegzéstől és a jogi büntetethez tartva kevesen vállalják a náci jelzõt, leginkább eszméik alapján ismerhetők fel ezek a mozgalmak.

A *Betolakodók* főszereplője a tizenéves Benjámín magányos kamasz, aki elveszítette szüleit, keresi önmagát, és aki a falujába költöző új családban talál pozitív példát, apai példaképet, talán szerelmet is. A faluban pezsdítőleg hat a három felnőttből és három fiatalból álló család, akik, bár idegenek, nagy tervekkel érkeznek: biogazdálkodást indítanak és közösségi életet szerveznek. Mindez nagyon jól hangzik, örülnek is a falubeliek. ▶▶

15. Cimborák Kaláka Tábor

2019. július 15-20., Zalán

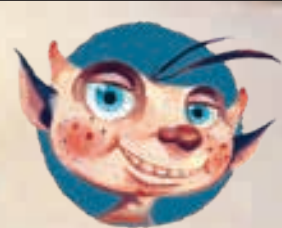

▶▶ Benjámín lassacskán ismeri fel, hogy a család motivációja nem semleges: a két világháború közötti náci eszmék motiválják a családot, akik a szélsőjobboldal új fészket építenek az eldugott kis faluban. Benjámín arra utaló jelekre kezd figyelni, hogy a karizmatikus vezető, megkérdőjelezve a zsidó és roma népirtást, „ügynevezett holokausztról” beszél neki, a pár évvel idősebb iker fiúk pedig a nemzetért önmagát feláldozó katonát akarnak belőle faragni, és belerángatják egy berlini robbantásba.

Bár a szereplők ábrázolása eléggé fehér-feketere sikeredett, a könyv nem csak politikai tanmese arról, hogy miért rossz az idegengyűlölet, hanem szól a manipulációról, az agresszió és a gyűlöletkeltés jótékony formájába csomagolásáról is. Igaz, hogy a főszereplő kamasz, de a karizmatikus család módszere a falubeli felnőttekkel is hatékony. Sőt: nagyon is könnyen meggyőzhetőek az egyszerűnek ható igazságokról, kilátástalanságukban könnyedén elhiszik, hogy mások, az országukba „betolakodók” tehetnek szürke mindennapjaikról, a szegénységről, a sivárságról, amelyben élnek.

A regény két szálon fut, így minden fejezet elején egy-egy pillanatig belelátunk Beni jelenébe is, de csak a múltbeli történetek elbeszélése során jövünk rá, miért kell menekülni, és hogy sikerül-e végül elkerülnie a család bosszúját.

Alkotásnyomozóban

A sepsiszentgyörgyi Művészeti és Népiskola vizuális művészet csoportjának évzáró kiállításáról

A Lásas Ház pincéjének termeiben állítottuk ki munkáinkat ismét. A kiscsoporttal közösen néztük meg az anyagot még a vakáció előtt. Feladatokat is kaptak, át kellett tekinteni az anyagot elejétől a végéig, hogy mindenki megtalálja saját szerzeményét vagy szerzeményeit. Azért is, hogy lefoglaljuk őket, ne csak szaladgáljanak, báméskodjanak, hanem figyeljenek is oda a kiállításra. Aztán ki kellett derülnie annak, hogy azok, akik

megjelentek, felfedezik-e saját alkotásaikat, egyáltalán van-e mindenkinek kiállított munkája. Szerencsére mindenki legalább egyet-kettőt felfedezett.

Ha hiszitek, ha nem, a kiscsoport olyan szintű „termelet” hajt végre, hogy irtó nehéz követni, ki melyik munka szerzője, ha nincsenek szignózza a remekművek. Lehengerlő intenzitással vetik bele magukat a munkába, élük a pillanatot, néha zajosan, máskor meg elmélyülten. Kezük alá kell dolgoznunk nekünk, kísérőknek, igyekezve biztosítani számukra a kellő anyagokat, felszerelést, egyszerre kb. tizenannyi kis Picasso kérelmeinek kell megfelelni. Aztán meg kell beszélni a témákat, kérdezzetni a terveikről, megnézni a folyamatot, felügyelni a munkát, visszajelezni, közösen egymás munkáját elemezni, dicséretet adni külön-

külön mindenkinek. Ilyenek a heti találkozóink az iskola műhelyében. Pörgésben alkotunk – és ez a kiállításból kiolvasható. Rengeteg szerethető munka születik, több rajzot haza is vinnék, vagy több munkának is lennék titokban a szerzője, ha lehetne. Láthatunk rajzokat, festményeket, monotípiákat, linómetszeteket. Témát továbbra is saját életük eseményeiből merítenek, a család, sulis, más személyes tevékenységek izgalmas kompozíciókba helyezése történik.

További feladatként a látogató kiscsoportosoknak több olyan felnőtt munkát kellett kiválasztaniuk, amelyek szerintük ugyanattól a nagydiáktól származnak. Egy-egy alkotó több munkájára kellett rámutatniuk úgy, hogy nem láthatták a címkéket. Felfedezni a közös elemeket, vonásokat, hangulatokat elkapni, amelyek az alkotó kiletéről árulkodhatnak. Ezt a gyakorlatot a későbbiekben felnőtt látogatókkal is megismételtük.

A felnőtt diákok éves tevékenységéről nem mondhatjuk el, hogy agyondolgozták volna magukat az órákon. Legtöbbjüknek a tinédzserkor környékén nem pontosan a heti egy rajzóra élete legfontosabb aktivitása, tavalyhoz képest visszaesett a munkakedv, a részvétel stb., viszont szerencsére van egy-két kiemelkedő diákunk, egy tizenéves meg egy harminc körüli, akik szorgosan, szépen dolgoznak, lehet rájuk építeni. A többiek egy-egy vagy fél munkával szerepelnek, tessék-lássék alapon. Láthattunk grafikákat, akril- és olajfestményt, különböző hangulatú, méretű és technikájú alkotásokat.

A Radioman szuperhős gondolata a kiscsoport fiúköreből, egy ügyes legény agyából pattant ki, és megpróbálták az alapötletet óráról órára, különböző anyagokkal, technikákkal kibontani. Leleményes tanár bácsiként lecsaptam a kezdeményezésre, piszkálni és kérdezzetni kezdtem a figuráról, ki ő, mit akar, hogyan keletkezett, faggattam a „zsuniorokat”. Szerencsémre rácuppantak a helyzetre, így

egy egész sor képiség született a hősről, életének különböző szakaszairól. A munkákat oldalakra helyeztem, és a belőlük kicsikart infókkal gazdagítottam, végül egy lapozható fanzinra váltottuk a befektetett időt, energiát (itt látható: http://www.vetrobaji.net/2019/06/17/radioman_4barat/). Két darabot ki is nyomtattunk, össze is fűztünk. Egy a kis mentornak, a másik meg a kiállításra készült el.

Madarat tolláról, rókát bundájáról

„A rókák szabad népe nem vész el.” (Fekete István)

A vörös róka vesztét elsősorban gyönyörű bundája okozza: csak Angliában évente rókák tízezreit gyilkolták meg a fél évezrede nemzeti (úri) sportnak számító falkavadászatokon a 2005-ben történt betiltásukig

A Kanadában és Szibériában honos ezüstrókának – a vörös róka 19. század óta tenyésztett változatának – alapszíne (hasa, farka, lába, füle) fekete, csak a törzsét borító szőrszálak hegye ezüstszerű

A Dél-, illetve Kelet-Afrikában élő, sárgásszürke vagy szürkésbarna bundájú, halkán füttyögetve beszélgető lapátfülű róka hatalmas fülével azonosítja a fő táplálékául szolgáló természetes neszezésének helyét

Az Észak-Amerika erdeiben élő, ezüstszerű hátú, narancssárga mellű, többnyire magas fák ágai között rejtőző, vadászó és pihenő szürke róka szemmel láthatóan elégedett szépségével

Az Észak-Afrika és a Közel-Kelet sivatagos területein élő, hosszú lábú homoki róka területének határát bűzmirigyével jelöli meg, sötét védekezésül – a rátámadó ragadozókat is lespricceli bűzös váladékával

Az amerikai kontinens félsivatagos területein honos, apró termetű, nagy füllű, sárgásszürke hátú és narancssárga mellű kitróka a kutyafélék családjának egyik legféltettebb és legóvatosabb képviselője

A Tibeti-fennsíkon (3000–5000 méter magasságban) őshonos, négyzetes fejformájú (szépségversenyeken esélytelen) tibeti róka az egyetlen nappal vadászó rókafaj

Az afrikai sivatagokban élő, apró termetű sivatagi rókát krémszínű bundája rejt el és védi meg az erős napsütéstől, illetve az éjszakai hidegtől, hatalmas füle pedig a legapróbb neszek betájolásában segíti

A Földünk leghidegebb területein, az Északi-sarkkör tundraín őshonos, télen hófehér, nyáron szürkés rejtőszínű sarki rókák testük melegével védik kicsinyeiket a megfagyástól

A ravaszság ősi jelképe: a róka

„Hagyjátok az én híres ravaszságomat. Torkij vagyok vele.”

(Kosztolányi Dezsdő)

A rókahímek csaholva, vonítva, illetve a farkuk alatt található ún. ibolyamirigy által árasztott illat segítségével találják párjukra

A rókaotthonok lehetnek barlangok, elhagyott bányák, romos épületek, szénakazlak vagy korhadt fák odvai is

A rókaanyák a rókalyukban nevelik fel kicsinyeiket, az ellés után kiutasított apaállat pedig a közelben ásott, tisztább és csendesebb odúba költözve gondoskodik a család ellátásáról

Élet a rókavárban

„...olyan ösztöne van, mint a rókának, ha a gyerekeről van szó” (Szabó Magda)

A karcsú törzsű, hosszú, bozontos farkú, hegyes füllű róka földünk legerjedtebb szárazföldi ragadozója. Erdeink vörös rókái napjaik nagy részét rókaváraknak is nevezett, többkijáratú, föld alatti vájatokban (kotorékokban) töltik. Odúik keskeny, zegzugos járatait helyenként tágas üregek szakítják meg, amelyek pihenőhelyként, éléskamraként, illetve gyerekszobaként szolgálnak. A kotorékokat néha maguk assák, máskor elhagyott borzvárakba, nyúlüregekbe költöznek, nemegyszer elüldözve (esetleg elfogyasztva) az eredeti tulajdonosokat. (A sivatagi róka homokba,

a sarki róka hóba ássa odúit.) Otthonuk takarításával nem foglalkoznak, ha túl szemetessé és bűzösé válik, új lakásba költöznek. Területük határait vizeletükkel, ürülékükkel (a homoki rókák mirigyek bűzös váladékával) jelölik meg, és elszántan védik a betolakodóktól.

A rókák többsége élete végéig hűséges a párjához. Együtt vadásznak, teremtenek otthont a család számára, és mindketten kiveszik részüket a gyerekeknél. Igen gondos, odaadó szülők, és az első hetekben a nagyobb lányok is segítenek a vak és magatehetetlen újszülöttek gondozásában. A kis rókákkal anyjuk 3–4 hónapos korukra megismerteti a vadászat tudományát, és félvezen már önálló – eleinte nappali, ősztől már éjszakai – zsákmányszerző utakra is elindulnak, saját vadászterületet keresve.

A kezdetben kék szemű kicsi rókák egymásfél hónapos korukban merészkednek ki először a szabadba megismerkedni otthonuk környezetével

A kora tavasszal született rókakölyköket anyjuk egész nyáron féltő gondnal vigyázza, tanítgatja, közelsége biztonságot jelent számukra

A rókagyerekek számára is fontos a játék, a barátság és a testvéri szeretet

A félvezen rókakölykök – szüleiket utánozva – már a jellegzetes rókaugrással ejtik el áldozatukat

A közmondás szerint a róka halálát egyetlen tyúk sem gyászolja (vörös róka zsákmányával)

A jól úszó rókák (ha nagyon éhesek) a halászatra vagy a vízimadarak fészkeinek fosztogatására is ráfanyalodnak

A zsákmányért veszedelmes ragadozókkal (pl. fehérfejű rétissal) is megküzdenek, még akkor is, ha a harc kimenetele bizonytalan

Az áldozatnak esélye sincs a menekülésre a viszonylag távolról, akár kétméternyi magasságból ráugró vadász elöl (Kawanabe Kyosai: Madarat megragadó róka - 1887)

A táplálékát gyakran csellel megszerző róka a ravaszság és a leleményesség jelképévé vált (madarakra vadászó, magát holtak tettető róka egy 13. századi kéziratban)

A vadászat mesterei

„Úgy ment a kistróka a parton, mint egy darab sötétség, melynek se hangja, se árnyéka.” (Fekete István)

A rókák természetes élőhelyei a sarkvidéki tundráktól az afrikai sivatagokig valamennyi földrészen megtalálhatók, és találmányuknak, alkalmazkodóképességüknek köszönhetően a lakott települések közelében, a nagyvárosok peremén is megélnek. Élőhelyüktől függően változatos színű (vörös, szürke, krémszínű vagy fehér) bundájuk a hidegtől is védi, a rejtőzködésben is segíti őket.

Az éjszakák vadászaik: hogy elkerüljék legádázabb ellenségeiket (az embert és kutyáit), csak sötétedés után indulnak táplálékukhoz. Táplálékuk igen változatos: étlapjukon a

rovarok, földigiliszták, kigyók, kételtűek és rágcsálók mellett halak, madarak (és azok tojásai), nyulak és őzgidák egyaránt szerepelnek, desszertként pedig zöldséget, gyümölcsöt fogyasztanak.

A préda megtalálását kiváló látásuk (a fényviszonyokhoz alkalmazkodó, ovális pupillájuk), kitűnő hallásuk és szaglásuk biztosítja. Nagy, hegyes fülükkel áldozataik legapróbb neszeit is meghallják és betájolják. A tájékozódásban és az akadályok elkerülésében a légmozgásokra érzékeny bajszuk, egyensúlyuk megtartásában (és a kommunikálásban) hosszú, lompos farkuk segíti őket. A zsákmányt nesztelenül lopkodva közelítik meg, és – magukat farkukkal kormányozva – jellegzetes, jól irányított ugrásokkal, félelmetes pontossággal vetik rá magukat a kiszemelt áldozatra (rágcsálókra, békákra, gyíkokra, madarakra stb.).

Ha vadászterületükön nem jutnak elegendő táplálékhoz, a lakott területeken keresnek ételhulladékot vagy dézsmálják meg a baromfiállományt (középkori miniatúra)

A szüleiétől elszakított, napjainkban egyre divatosabb háziállattá vált, szelídített rókából sohasem lesz sikeres vadász (a megunt és természetes élőhelyükre visszatoloncolt kedvencek hamar elpusztulnak)

A perzsa hiedelem szerint a szent állatnak tartott róka segítette át a holtakat a túlvilágra (illusztráció egy 15. századi perzsa kéziratban)

A kínai, illetve japán néphit szerint a rókák ezeréves korukban a természet minden titkát ismerő, kilencfarkú égi rókákká változnak

Inari (japán rizsisten) szent állata, illetve hírvivője, a gabonaföldeket védelmező fehér róka Hashimoto Kansetsu Nyári este című festményén (1941)

Rókák a népi hiedelmekben

„Félelemből lányom arcát Rókabörbe öltözém át...” (Vörösmarty Mihály)

A közhiedelemben a róka a legrégebbi idők óta a ravaszság megtestesítője. (Nyelvünkben például rókaelkű az álnok, rókahájjal megkent, esetleg vén róka a fondorlatos, és régi róka hamis cselet vet, tartja a közmondás.)

Az éjszakák rejtőzködő ragadozóját számos ősi kultúrában az alvilághoz kötődő állatnak, a halott lelkek kísérőjének vagy megtestesítőjének vélték. Mágikus titkok ismerőjének tartották, és hitték, hogy tudását egyaránt használja az emberek segítésére vagy megfélemlítésére.

A japán mitológiában a róka Inarinak, a termékenység, a földmű-

velés és a rizs istenének szent állata. Ősi japán, illetve kínai legendák szerint ismeri a hosszú élet titkát, és az évek teltevel egyre bölcsőbbé válik. Képes beavatkozni az emberek életébe, emberalakot ölteni (varázslóvá vagy gyönyörű leánnyá változni), farkával tüzet szítani, repülni vagy láthatatlanná válni. Perui indián törzsek a családi egység őrzőjeként tisztelték rókaistenüket, egy apacs hiedelem szerint pedig róka lopta el – farkát a lángokba dugva – az égből a tüzet az emberek számára.

Az ókori rómaiak tűzzellemet láttak a vörös rókákban, és Ceres termékenység-istennő ünnepén (nem éppen humánus módon) farkukra kötött fákllyal üzték ki őket a városból.

A bibliai történetekben a bűnösöket jelképezi: Ezékiel próféta a romlást hozó hamis prófétákat, Jézus a hatalmat ravasz módon megszerző Heródest hasonlítja rókához.

A Thébában évente emberáldozatot követelő mitológiai rókát és az őt üldöző, de utol soha nem érő vadászebet Zeus a csillagos égre helyezte (ókori görög kerámia díszítménye)

A szőlőskerteket megdézsmáló rókák a Bibliában az igazhívók gyülekezetét fenyegető eretnekeket jelképezik

Inari templomainak díszkapui mellett gyakran állnak a szentélyt őrző, fából vagy kőből faragott rókafigurák, nyakukban (a hívők tiszteletének jeleként) vörös kendővel, szájukban rizskévével vagy a mennyország kulcsával

A bibliai Sámson – a római hagyományt követve – háromszáz róka farkára égő csóvát kötve gyűjtötte fel a filiszteusok gabonáját, szőlőit és olajfáit (középkori miniatúra)

Az összesereglett állatokat üdvözlő róka a *Róka-regény* 19. századi kiadásának könyvborítóján

Ezópus fabuláit a későbbi századok híres állatmeséiről – köztük a 17. században élt francia Jean de La Fontaine – újra feldolgozták (a hollótól a sajtot fufanggal megszerző róka La Fontaine meséjének illusztrációján)

Fekete István regényének árván maradt, rokonszenves rókakölyke, Vuk az öt felnevelő és túlélni megtanító nagybátyjával, Karakkal (Dargay Attila rajza)

Saint-Exupéry rajzain a kis herceget bölcs tanácsokkal ellátó róka hosszú füle utal a kicsi állat sivatagi róka mivoltára

A képmutatást megszemélyesítő, a baromfiudvarban magát szerzetesnek álcázva prédikáló róka (a *Róka-regény* 15. századi illusztrációja)

Rókák az irodalomban

„Ha megszelídítesz, felelősséggel tartozol irántam – mondta a róka a kis hercegnek.”

(Antoine de Saint-Exupéry)

Az állatmesékben a legtalpraesettebb állatként megjelenő róka többnyire túljár ellenfelei (állattársai és az emberek) eszén, és ravaszságával, találékonyágával győzelmet aratott. Szinte minden nemzet népmeséiben szerepel, gyakran a butaságot és a nyers erőt megtestesítő farkassal együtt.

Az ókori európai irodalomban elsőként a Kr. e. 6. században élt görög meseköltő, Aiszóposz (Ezópus) írta le korának szájhangomány útján terjedő állatmeséit (fabuláit), amelyeknek gyakori szereplője volt a csalafinta róka.

A szállást kérő róka című magyar népmesének a befogadó gazdától tyúkot, libát, majd malacot lopó (végül póru járó) rókája (Jankovics Marcell rajza)

Móra Ferenc regényének híres-neves állathóse, az agyafúrt, gátlástalan és zsákmányával igen elégedett Csilicsali Csalavár (Reich Károly rajza)

Koszor tányérról a semmit

Ebédszünetben hazaugrom. Kérlek, mosogass el, ha még nem tetted meg. Oké, válaszol unottan. Ma olvastál már valamit? Nem. Hát jó, felelem, s egykedvűen jegyzem meg: ha így folytatjuk, előbb-utóbb eljutunk oda, hogy esszük a koszos tányérról a semmit. Kikerekedő szemmel néz. Mert ha te a közös életünkhöz nem járulsz hozzá, és nem rendezed magad, akkor előbb-utóbb nem lesz már több tiszta tányér, mert azt nem várhatod el tőlem, hogy mindig én végezzek el mindent. Ha meg nem olvasol, az azt jelenti, hogy a saját növekedésedhez, tudásod gyarapításához nem járulsz hozzá. Így aztán nem tudom, hogyan leszel képes felnőttként eltartani magad. Ha se egyik nincs, se a másik. Ezért mondom, hogy lassacskán az lesz, hogy esszük a koszos tányérról a semmit.

Szpícsém végén motorászást hallok a félig tárt ajtó felől. Házigazdánk áll a bejáratnál. Mosolyog. Látom, elcsípte az utolsó mondatot. Kapok az alkalmon, hogy most már két emberhez beszélhetek, s folytatom. Nekem, gyerekként, még nem a dolgom volt a tanulás. Azért tanultam, mert érdekelt, amit tanulok, és kíváncsi voltam. Persze, azért is, hogy kapjak átmenő jegyet. De soha nem hallottam a szüleimtől azt, hogy neked az a dolgod, hogy tanulj. Azt főleg nem, hogy neked csak egy dolgod van, és az a tanulás. A dolgom az volt, hogy segítsék a takarításban, a mezőn, reggel adjak enni az állatoknak, vessem meg az ágyam, időnként a szüleimét is. Ha ezt elvégeztem, s ha megvoltam a házival, mehettem barátokkal találkozni, játszani vagy olvasni. Nem a szüleim vagy mások miatt kellett tanulnom, tanultam én magamért. Viszont a dolgom igenis mások miatt is el kellett végezniem, mert egy fedél alatt laktam sok másik emberrel, akik a családom, és nem egyedül egy barlangban.

Délután, amikor dolgom végeztével hazaérek, látom, elmosogattott. Ott maradt egy-két, kovásznak való, mosatlan edény, ahogyan édesanyám mondta, miután, olyan

gyerek módra, elmosogattunk. Nem szidott meg azért, hogy nem tökéletes az elvégzett munka, de nem is hunyt szemet felette. Csak megjegyezte, hogy egy-két edény ottfelejtődött, biztosan azért, hogy segítsen összegyűlni a következő rend mosogatnivalónak.

Senki nem azért született, hogy valaki másnak a szolgálja legyen, mondom gyakran a fiamnak, amikor azon kapom, hogy valami garfieldi felsőbbrendűségben trónol. Van ennek egy kiegészítő mondata, amit ritkábban hangoztatok, pedig lehet, nem ártana gyakrabban. Senki nem azért született, hogy valaki másnak a szolgálja legyen, viszont mindannyian az Élet szolgálja vagyunk.

Medvelesen: ki kit figyel?

Habár elég sokat túrázom és járom az erdőket, medvével eddig csak öt alkalommal találkoztam. Nyomát hóban, sárban, ürülékét, fekvőhelyét számtalanszor észleltem, de medvét a természetben eddig csupán tízet láttam.

Először egy kétboccos anyamedvét figyelhettem meg elég távolról a Mohos kráterének közelében, majd egy fiatal medve került az utamba (vagy én az övébe?), aztán egy csörömpölő, rohanó barna test ijesztett rám Bálványos erdeiben. Tavaly nyáron a Szent Anna-tó partján sok hozzám hasonló, sétálgató emberrel együtt egy háromboccos anyamedve sétáját, ételkeresését figyelhettem. Ez utóbbit, valamint a bocsait sokan látták, gyakran találkozom a képével az interneten, hozzátartoznak a Szent Anna-tó turistalátványosságaihoz. Legutoljára idén májusban Ojtoz környékén láttam medvét, akkor mindketten meglepődtünk, hiszen a magányos, fiatal bocscsal körülbelül egy időben vettük észre egymást, és elég közel is voltunk egymáshoz. Ő rohant, gondolom, az anyja irányába, én a másik irányba vettem az utamat.

Az utóbbi időben egyre többet hallottam a medvelesésekről, ezért úgy döntöttem, megpróbálkozom én is a szerencsémrel, meglesem a medvéket élőhelyükön, úgy, hogy ők ne is tudjanak (?) rólam. Levélváltás, telefonálás, időpont-egyeztetés előzte meg a találkozást, majd jött a hír, hogy a medvék nem járnak a leshez, mert makkolnak az erdőben. November végén logikusnak tűnt, hogy fontosabb a téli pihenésre való felkészülés és zsírraktáraink feltöltése a jól termő bükkö-

sök, tölgyesek éléskamráiban, mint a lesifotósok lencséi előtt való sétálgatás néhány cső kukoricáért és egyéb, az erdei ízekkel nem vetekedő kajáért. Így hát toltuk a látogatást, megegyeztünk, hogy majd szólnak, amikor a medvék ismét aktívak lesznek a lesnél, etetőnél.

Eltelt a tél, majd a tavasz is, és egyszer csak kaptam a hírt, hogy ismét mozgolódnak, mehetünk.

Reggel fél 7-re beszéltük meg a találkozót a tusnádfürdői vonatállomáson. Rajtuk kívül még egy francia család volt ott, akik lelkesen mesélték, hogy előző nap Brassó környékén már láttak medvét. Nem lesből, hanem szabadon.

Beszálltunk a terepjáróba, és elindultunk az erdei fakitermeléshez készített úton, egyre meredekebb, sárosabb részeken. Alig több mint tízpercnyi autózás után az

renések, villámlások, majd pár csepp eső, de szerencsére elkerült a vihar. Akárcsak a medvék.

Negyven perc után aztán teljesen váratlanul egy barna test lépett elő a bokrok közül, szinte sűrűlva a lest, és komótosan odaballagott a földre szórt ételhez. A nap sugarai megcsillantak fényes, barna testén. A helyhez érve, ahol a finomságok voltak leszórva, szétnézett, fejét körbeforgatta, vizslatott, szimatolt, majd térdre ereszkedett és falatozni kezdett. A hollók szétröppentek, majd kicsit odébb folytatták az evést. A medve nyugalma alig néhány percig tartott, akkor hirtelen felállt, a bokrok felé nézett. Mi is kíváncsian kémeleltük az erdő azon részét, és nem is csalódtunk, hiszen újabb,

út szélén, a fák között egy faházikót pillantottunk meg, ez volt a les. Vele szemben egy hatalmas rét, lekaszált fűvel. Mi bementünk az egyetlen szobából álló épületbe, vezetőnk, János hamarosan egy zsákot vett ki a csomagtartóból, és kiszórta a földre a benne található medvecsemegéket.

Pár dologra felhívta a figyelmünket: ne hangoskodjunk, ne menjünk nagyon közel az üveghez, a fotózáshoz ne használjunk vakut, legyünk türelmesek.

Aztán vártunk. A percek hosszúak voltak, a kinti fények ideálisak a fotózáshoz, de medve sehol. Az úton felfelé jövet egy hatalmas favontató járművet láttunk, az idegenvezető szerint a medvék nem nagyon szeretik, ha egész nap munka folyik a területükön, ezért valószínű, hogy beljebb vonultak az erdőbe. A rét mögött szinte végtelennek tűnő fenyves terület el, volt hova elhúzódniuk. Suttogva beszéltünk, és figyeltünk. Pár perc múlva hirtelen mozgás támadt az étel körül, megjelent egy holló. Majd még egy, aztán egyre több: vagy tízen szedegették a földre szórt ételt. Csatlakozott hozzájuk egy örvös galamb is, öt párszor elzavarták, de visszatért. Őket fotóztuk, hiszen nem voltak túl messze. Aztán váratlanul egy erdei egér bukkant fel a közeli fatörzsnél, izgatottan figyelt jobbra-balra, eszegetett, behúzódott a fa alá, majd ismét visszajött. Lassan már több mint fél órája voltunk a lesben, de a medvék még mindig nem érkeztek. A hollók pedig szedegették az ételt.

Aztán hirtelen hatalmas dörrenés rázta meg a lest, majd villámok cikáztak az égen, jött a zivatar. Újabb dör-

hasonló méretű medve érkezett. Közeledve a rét közepéhez szaladni kezdett, alig három mozdulattal ott termett az elsőnek érkező állat mellett, amely hátraugrott ugyan, de nem ment el. Mi egymásra nézünk, hiszen az a sebesség, amellyel a medve szaladt, elképzelhetlenül gyorsnak tűnt. Megszagolták egymást, aztán mindketten lehasalva, félig ülő pozícióban folytatták az étkezést.

- Ismerik egymást, ők majdnem mindig bejönnek a leshez - magyarázta a filmezést egy pillanatra abbahagyó vezetőnk.

Hosszú percek teltek így el, a két medve hason, mi visszafojtott lélegzettel, a fényképezőgépeket nyomogatva, csendben.

Egyikünk köhintett, a medvék felemelték fejüket, szétnéztek, majd folytatták az evést.

- Okos állatok, tudják, hogy itt vagyunk. Az autó hangját ismerik, olyan is van, hogy még az ételt szórom, és ők már megjelennek az erdő szélén. A szaglásuk mellett a hallásuk is kitűnő - suttogta János.

- Lehet, hogy még más medve is bejön az etetőhöz? - érdeklődtünk.

- Elképzelhető. Legtöbb nyolc medve jött be egy este, de van olyan, hogy csak egy-kettő érkezik. Anyamedve biztosan nem lesz, kis bocskokra sem számíthatunk, azok nagyon óvatosak, kerülik a többi medvét, azért is látni őket Tusnádfürdőn, a Szent Anna-tó környékén, mert ott nagyobb biztonságban érzik magukat. Ide, az etetőhöz általában fiatalabb, már független állatok járnak,

ritkábban nagyobb hímek. Az anyamedvék inkább beviszik kicsinyeiket a városba.

Halk beszédünk nyugalmát ismét a medvék törték meg. Pontosabban egy harmadik, sötétebb szőrű, nagyobb testű állat, amely magabiztosan lépegetett a másik kettő felé, amelyek természetesen abbahagyták az evést, szimatoltak, fejüket mozgatták, morgó hangokat hallattak. Az ismerkedés pár percig tartott, aztán mindhárman az étkezésre fordították figyelmüket: alig pár méterre egymástól, hason, „félterden”, mancsukat is használva ettek. Néha felemelték hatalmas, de igen barátságosnak tűnő buksi fejüket, szétnéztek, szimatoltak. A három egymás mellett fekvő, hatalmas barna test csillogott a lassan lenyugvó nap utolsó sugaraiban, szép, felemelő látványt nyújtottak, legalábbis a lesből. Előttük a világoszöld fű, mögöttük a lassan feketévé váló fenyvesek fogták keretbe a medvesiluetteket. Aztán hirtelen az egyik medve hátára fordult és hosszasan hempergett a nedves fűvön. Láthatóan jól érezte magát, jelezve: ő itt, most, ezen a réten otthon van. A másik, mintha csak erre a jelre várt volna, elindult a les felé. A szívünk hevesebben, szinte hallhatóan vert. Pár centi vastag deszka választott el a hatalmas állattól, amely, ahogy közeledett, egyre nagyobbtnak tűnt. Pár méterre a házikónktól, ott, ahol a kiséger eszegetett, letelepedett. Tudta, hogy oda is jutott az ételből, nem akart a másik kettővel veszekedni. Jut elég mindhármuknak. Vagy mégsem? Váratlanul felugrott, és a lest súrolva beszaladt a fák közé. A másik két medve is izgatott lett, szimatoltak, fejüket mozgatták, hangokat hallattak. Igen, megjött a negyedik medve is. Úgy tűnt, nagyobb, idősebb, mint a többiek.

Tiszteletet parancsolóan lépkedett, szimatolt, közelített. Ismerték egymást, tudták, hogy át kell engedniük a terepet. Nekilátott enni, a többiek picit arrébb húzódtak, majd ketten majdnem egyszerre visszatértek a ház előtt kiszórt ételhez. Alig három méterre a szemünk előtt hasalt két medve, nyalogatta, eszegette a táplálékot. Óriási mancsukon hosszú, hegyes karmok, félelmetesek. Néha az üvegre pillantottak, szinte mosolyogtak, hiszen ők is tudták, itt mi vagyunk bezárva.

Ekkor – már jó két órája, hogy a lesben ültünk – döbentem rá, hogy mennyivel másabb egy állatkerti medvét nézni, mint itt, ezeket a szabadban. És ismét belém villant, hogy *most bizony mi vagyunk bezárva, és a medvék döntik el, hogy mikor indulhatunk vissza.* Ők úgy gondolják, hogy minél később. Nekik nem sietős. A negyediknek érkezett medve, mintha csak produkálni akarná magát, odament egy száraz fenyőfához és két lábra állt. (Gyermekkorom jut eszembe: Szovátán volt egy lábön álló, kitömött medve, ott készítették a fotókat a turisták.) Hatalmas állat, félelmetes. Támasztja a fát, nyalogatja a rákent édességet, csokoládét, láthatóan tudja, hogy az az ő területe, az ő fája, az ő édessége. A többiek megmaradnak a les közelében kihelyezett tápláléknál, illetve a rét közepén is van még számukra enivaló.

Sötétedik. A medvék egy kivételével úgy döntenek, hogy nem mennek be az erdőbe, hanem ott maradnak a tisztáson.

– Indulunk – mondja János, és feláll a székéről.

Vicces ember, gondolom magamban, hiszen a medvék ott fekszenek az ablak előtt, a másik talán épp a kijáratnál sétál, a legnagyobb pedig, miután ismét forgódik egyet a nedves fűben, újra nekitámaszkodik a fának és nyalogatja a törzset.

Aztán amikor a francia párnak is jelzi vezetőnk, hogy ideje indulni, mert sötétedik, nem lehet jól fotózni, akkor rájövök, hogy itt bizony komoly a dolog. A többiek szemében is kérdőjelek és felkiáltójelek sorakoznak, de János megnyugtat, hogy nem fognak a medvék bántani. Nem azért, mert jóllaktak, hanem mert egyszerűen kerülnek az embert. Koppant kettőt az ablakon, a medvék összerezzenek (mi is!), felkapják fejüket, majd bekocognak az erdőbe. Mintha tudnák, hogy ennyi volt a mai előadásuk, eddig tartott az esti mese, mehetnek lefeküdni.

Az autó 100 méterre volt a lestől. A sárban hangtalanul és elég gyorsan lépegettünk, hiszen tudtuk, hogy közelünkben az erdőben elég sok (legalább négy!) medve is ugyanazt a levegőt lélegzi, amelyet mi, és eléggé közel vannak ahhoz, hogy – ha kedvük támad – pár pillanat alatt mellettünk teremhessenek. *Turistales – talán így hívják maguk között, amikor a fák mögül hozzánk hasonlókat figyelnek, amint szaporán lépegetünk az autó felé, fejünket jobbra-balra kapkodva.* Beszálltunk a terepjáróba, és visszaértünk a kiindulási ponthoz. Szomjasak, éhesek, jókedvűek voltunk, hiszen láttunk négy csodálatos állatot, medvéket, amelyek egyre gyakrabban kerülnek az emberek útjába, mert eléggé okos állatok ahhoz, hogy tudják, ahol ember van, ott étel és valószínűleg élet is van. És ahogy vezetőnk mesélte: a fiatal és a bocsos medvék jobban szeretik az ember közelsége adta biztonságot, mint a vadonban a hímeiket, amelyek más emlősökhöz hasonlóan gyakran leölik a fiatal állatokat,

bocsokat. Ugyanakkor az is tény, hogy a húsrá éhes vadak inkább választják a könnyebb utat, a bezárt juhokat, legelésző, kevésbé éber háziállatokat, mint a vadonban élő, sokkal nehezebben elejthető vadakat.

Nem tudtam rájuk sem vadásztrófeaként, sem ijesztő vadként tekinteni. Kedvesek, játékosak, szépek voltak. Igazi vadállatok. Ösztönös mozgású, hatalmas erejű, tiszteletet parancsoló, értelmes lények. Az erdő kellene hogy az otthonuk legyen. Akkor mi, emberek is bejárhatnánk a sűrűbe veszély nélkül, túrázni, gombászni, sétálni. Sajnos, az erdők területének csökkenésével, a medvék elszaporodásával, az emberi terjeszkedéssel egyre távolabbi ez a reményteljes állapot...

NÓGRÁDI GÁBOR PetePite – Az apa én vagyok

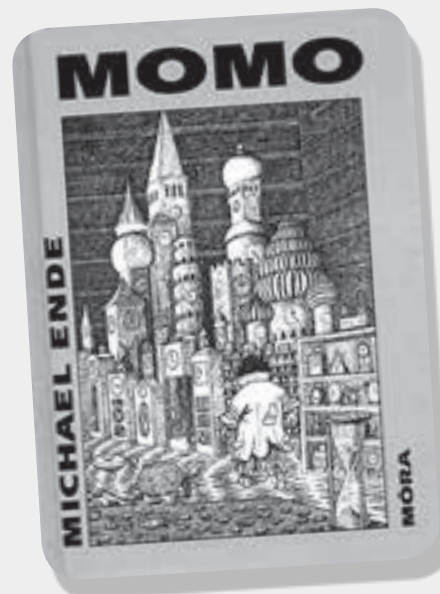
MIHÁLY PETRA

**Sepsiszentgyörgy, Mikes Kelemen Elméleti Líceum,
VIII. A osztály**

Ebben a könyvben roppant szórakoztató, ahogy a felnőtt a gyerek szerepét, míg a gyerek a felnőtt szerepét ölti magára. A mű elején a két főszereplő, apa és fia könnyebbnek tartja a másik életét, mindketten a másik helyébe vágyakoznak. A kérésük teljesül is. A kisgyerek rájön, hogy az élet nem mindig habos torta, az apja pedig arra, hogy alábecsülte az iskolai élet nehézségeit. Az átváltozásnak köszönhetően mindketten rádöbbennek, hogy amit addig biztos pontnak, segítségnek hittek, az csak akadály. Amit pedig haszontalannak tartott az apa, arról később kiderül, hogy bizony, szüksége van rá.

A szerelem rengetegszer előbukkan mind a gyerek, mind az apa életében.

A könyv arra tanít, hogy mindig becsüld meg azt, amid van, és vigyázz, mit kívánsz, mert a végén még valóra válik. Megtudhatjuk, hogy bizonyos tanárok, gyerekek, felnőttek mennyire megkeserítik szeretett főszereplőink életét, és ebben az a legrosszabb, hogy némelyiket határtalan boldogság tölti el, ha másnak árthat. Nemcsak az apa munkahelyén, de az iskolában is eléggé szembetűnő változás fogadta az embereket, gyerekeket, amit persze senki sem értett. Hihetetlen, hogy egy gyerek, aki utálja az iskolát, képes lett volna könnyeket hullatni azért, hogy visszamehessen oda. Érdeemes elolvasni, tetszeni fog!

MICHAEL ENDE Momo

SZÓCS-TORMA MÁRTON

**Sepsiszentgyörgy, Mikes Kelemen Elméleti Líceum,
VIII. B osztály**

Momo egy árva kislány, akit barátai gondolnak egy elhagyatott amfiteátrumban. Értelmes és nyugodt természetű gyerek, különleges képessége a hallgatás, éppen ezért, ha valakinek valamilyen lelki problémája volt, mindig Momóhoz küldték, mert nem volt még egy olyan ember, mint ő, aki ennyire tudott volna beleszólás nélkül figyelni az illető történetére. Aki Momóhoz problémával ment, probléma nélkül tért haza, mert ráeszmélt, hogy micsoda butaság miatt szomorkodott, és így saját maga oldotta azt meg.

Az amfiteátrumba sok kisgyerek járt játszani. Mindig újabb és újabb játékokat találtak ki és játszottak el. Momo és barátai arra figyeltek fel, hogy a felnőtteknek egyre kevesebb idejük marad egymásra és önmagukra. Semmi egyéb nem foglalkozik, csak a munkájukkal. Egy kis kutakodás után már meg is volt a dolog miéértje. A szürke urak. A szürke urak megtakarították az emberek idejét, csak a megtakarított időt nem adták vissza, hanem ellopták. A szürke urak felfigyeltek Momóra és társaságára. Nem tetszett nekik, hogy egész nap

lézengenek, és nem tesznek semmi hasznosat a társadalomnak. Itt kezdődött Momo és a szürke urak közt a csetepaté.

Nekem ez a könyv azért tetszett, mert hétköznapi példákkal van felruházva. A mostani rohanó világ pontos tükörképe. Az, hogy semmire sincs időnk és sokszor kedvünk sem. Nekem a közösségi média jutott eszembe a szürke urakról. A közös bennük az, hogy elveszik az ember idejét. Például a telefonok, amiket egész nap nyomunk, vagy a számítógépek, tévé, és még sorolhatnám. Olvasáskor én teljesen magamra ismertem néhány helyzetben.

Éppen ezért ajánlom elolvasni. Cselekménye sűrített és izgalmas. Mind fiúknak, mind lányoknak csak ajánlani tudom. Jó olvasást!

SUZANNE COLLINS Az éhezők viadala

FOOF ANNA

Sepsiszentgyörgy, Mikes Kelemen Elméleti Líceum

Ebben a regényben a szerző Panemet, a disztópikus országot álmodta meg, amely a mostani Észak-Amerika területén fekszik. Az ország a pompás Kapitólumból és a tizenkét különböző körzetből áll. A Kapitólium minden évben kisorsol minden körzetből két tizenkét és tizennyolc év közti gyereket, mindig egy fiút és egy lányt, így alkotva meg a különböző körzetek csapatait. A sorsolás egy aratásnak nevezett ünnepnapon történik. A csapatok az Éhezők viadala nevet viselő, vérre menő küzdelemben vesznek részt.

Ebben az országban, azon belül a Tizenkettedik kerületben éli mindennapjait Katniss Everdeen legjobb barátjával, Gale Hawthorne-nal, és együtt próbálják eltartani családjukat a hatalmas szegénység közepette. Egy nap azonban, az aratás napján, egy váratlan fordulat következtében Katniss is kiválasztott lesz Peeta Mellarttal együtt. A lány helyzete, bár igazi túlélő, és az íjával is ügyesen bánik, kilátástalan, hisz a többi körzet gyermekei egész életükben erre a megmérettetésre készültek. Katniss tudja, hogy mindent meg kell tennie, ha életben akar maradni. Vajon sikerül neki?

Számomra *Az éhezők viadala* felejthetetlen olvasmány, hisz Suzanne Collins hatalmas tehetséggel van megáldva. Az író egy olyan történetet tudott megálmodni, ami első látásra teljesen légből kapottnak tűnik, de ha jobban megnézzük, rájövünk, hogy bár kis százalékban, de lehetséges, hogy a könyvben leírtakhoz hasonló jövője legyen az emberiségnek. Suzanne Collins ezt nem csak megálmodni tudta, hisz olyan hihetően írja le a történeteket, hogy az olvasó a könyv végére elhiszi, hogy az emberi társadalomra ez a sors vár.

Míg ezt a könyvet olvastam, eggyé váltam a főszereplővel, és teljesen átéreztem a helyzetét. Bár nem szépirodalmi mű, úgy vélem, iskolában is tanítani kellene. Olyan történet ugyanis, ami megszerethetné a fiatalokkal az olvasást. Véleményem szerint a fiatalok olyan főszereplőre vágyik, aki olyan, mint ők, vagy legalábbis valamennyire hasonlít rájuk. Katniss egy tizenhat éves, majdhogynem egyszerűnek mondható lány, ha az íjászathoz való tehetségét leszámítjuk. Emiatt a fiataloknak könnyebb az azonosulás egy olyan szereplővel, akinek gondolkodásmódja hasonlít az övéhez. Annak ellenére, hogy Katniss túl érettnek tűnik a korához képest, hiszen ő látja el a családját, mégiscsak egy gyerek, és egyes cselekedeteiből kitűnik a gyermekesség.

Véleményem szerint a regény lehetséges olvasóit nem lehet kategorizálni. Szerintem tizenkét éven fölül bárkinek képes igazi élményt nyújtani. Nem szerint problematikus a behatárolása, mert bár a történet kalandos, kemény, és néha véres, a szerelmi szál jól kivehető, és azt sem szabad elfelejteni, hogy a főszereplő lány.

Ha valaki egy kalanddal, izgalommal teli, ugyanakkor érzelmes és szép történetet szeretne, annak mindenképp ajánlom *Az éhezők viadalát*. Ezt a könyvet egyszerűen nem lehet letenni.

KÓNYA ÉVA

Rókák a festészetben

„Ábrándos pillantásaiban mintha egy ferde rókakép kacsmargott volna...”

(Németh László)

3	Kén vegy-jele	A látás szerve Nagyon kicsi	Írásjel	A Maros hűga	Tonna Skálahang	Nagy kártyalap Autó-verseny	Olasz autójel	Naiv a szélein	Maria ..., énekesnő volt	2
1										Kiló Életet eltölt
Hargita megyei nagy község							Igaz Liter			
Azon a másik helyen					Nem mozog Orosz király			Kályha sütője ... Tamás, kuruc		
Bőr vegyjele	Alkotás Nyelvvél leszed			Fekete fecske! Viziállat			Az orromhoz Deszka-fajta			
Olivia becézve Római egyes			Épület Fejrevaló			Ámitó Relatív, röviden				
		Felső végtag Kirándulás			Gabona-fajta Titokban megnéz				Svéd autójel Bácsi párja	
Lám Becézve: Tóni				Fekete gólya! Taszít				Mutató-szó Kínai alapétel		
Lángra lobbán				Kender-törő Elmegy a hangja				Szűk nyílás Orosz autó		
Részekre oszt, szeletel						Nívó Méter				
Fontos alkotó rész							Testünk motorja Ráma			
1. Magyar költő, 62 éve, 1957. október 3-án hunyt el (Lóci-versek) 2. Magyar ifjúsági író-költő, 42 éve, 1977. október 6-án hunyt el (Vackor) 3. Magyar író, 102 éve 1917-ben született (Abigél) 4. Magyar író, 125 éve 1894-ben született (Országúton)			A sugár jele	Siemens Halszelet	Apró Hazug János!			Dehogy! Fénykép		
			Kefe közepe!		Seben képződik Szűrő fegyver		Fenn a szélein! Alsó végtag			
			Szélesre nyíló						Sort közepe!	
			Alapos, megfontolt							
			4							

John James Audubon:
Róka lúddal (1835)

Gustave Courbet:
Róka a hóban (1860)

Winslow Homer:
Vadászó róka (1893)

Franz Marc:
Kék-fekete róka (1910)

Franz Marc:
Rókák (1914)

Tsukioka Yoshitoshi:
Róka és telihold
a Musashi síkságon
(1891)

Cimboró

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2019-2020-as tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 lej (3,33 lej / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimboró ára nem előfizetőknek:

4 lej / lapszám.

- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon •
- írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboronet